

ידע מצמיח תנוף

ציוויים להפסקת עבודה מהתורה ולמנוחה

1. שמות כג, יב

ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבת למען ינוח שורך וחרמך וינפש בן אמתך והגר :

2. שמות פרק כ, ט-יא

ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך :

ויום השביעי שבת לה' אלקיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ועמדת ובהמתך וגרך
אשר בשעריך

כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם וינח ביום השביעי על כן
ברך ה' את יום השבת ויְקַדְּשֶׁהוּ

3. בראשית פרק ב, א-ג

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם :

ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה :

ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות :

רש"י שם: מה היה העולם חסר? מנוחה, באת שבת באת מנוחה, כלתה ונגמרה המלאכה.

4. סדור תפלה - נוסח ספרדי - סדר תפלת ערבית של שבת

ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג. עם מקדשי שביעי. כלם ישבעו ויתענגו מטובך. והשביעי
רצית בו וקדשתו. חמדת ימים אותו קראת. זכר למעשה בראשית :

אלוקינו ואלוקי אבותינו. רצה נא במנוחתנו. קדשנו במצותיך שים חלקנו בתורתך שבענו מטובך.

שמח נפשנו בישועתך. וטהר לבנו לעבדך באמת. והנחילנו ה' אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך.

וינוחו בה כל ישראל מקדשי שמך. ברוך אתה ה', מקדש השבת :

5. שמות פרק כג, י-יא

ושש שנים תזרע את ארצך ואספת את תבואתה :

והשביעת תשמטנה ונטשתה...

6. ויקרא פרק כה, ד-ה

ובשנה השביעת שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה' שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר :

את ספיח קצירך לא תקצור ואת ענבי נזירך לא תבצר שנת שבתון יהיה לארץ :

ידע מצמיח תנוך:

משימה

סמן בכל אחד מהמקורות את הדברים הבאים (מה שיש מתוך הרשימה הבאה):

- ← זמן תקופת העבודה
- ← הציווי להפסקת העבודה
- ← מטרת הפסקת העבודה
- ← מי מצווה או על מי מדובר שהפסיק את עבודתו

ידע מצמיח תנוף

דף מקורות מס' 1 למורה בלוי הסבר

ציוויים להפסקת עבודה מהתורה

1. שמות כג, יב

ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבת למען ינוח שורך וחסמך וינפש בן אמתך והגר :
לאחר שיש ימים של עבודה, מצווה כל אדם מישראל להפסיק את עבודתו ליום אחד,
כדי לאפשר לצמח, לבהמותיו, לעבדו ולכר לנוח ולנפש.
לנפש מלשון נפש, המנוחה היא לא רק לנפש הצמח אלא לנפש שמתאמצת, יצאה
ודאגת.

2. שמות פרק כ, ט-יא

ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך :
יום השביעי שבת לה' אלקיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך
אשר בשעריך
כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בהם וינח ביום השביעי על כן
ברך ה' את יום השבת ויקדשהו
מקור זה דומה לכאורה בתוכנו לקודם אלא יש בו תוספת, נוסה למצוא אותה. יש
כירוש לדול יותר של אלו שצריכים לשבות מלמלאכה ביום השביעי, גם הבן והבת.
לאחר מכן מתוארת הסיבה לציווי והיא מכיוון שכן ה' עשה בבריאת העולם. במשך
שישה ימים ברא את העולם וביום השביעי שבת מלמלאכה לו ונת.
ניתן להבין מכך שני דברים אפשריים: האחד, כשאנו שובתים מלמלאכה אנו מצויים
כל פעם מחדש על בריאת העולם צ"י ה'. והשני, שכמו שה' נח עם אנו נחית,
בחזינת "והלכת בדרכיו".
ההסבר השני נוצר יותר לצנינו וצליו מתקש לשאול: כיצד נוכל ללמוד מה' לנוח?
האם ייתכן לומר שה' נח כי היה לקוק לכן, שהתצויץ מלמלאכת בריאת העולם לאחר
שישה ימים?!

כירוש רש"י על המקור הבא שדומה בתוכנו לקודמיו, יש תשובה לשאלתנו. מקור זה
מופיע ראשון מבין כל המקורות בהם יש ציווי לשבות ביום השביעי. שם מבאר רש"י
את פשר שבת ה' מלמלאכה. ה' לא שבת כי היה לקוק לכן כי אין בה' לא ציונות
ולא מאמץ אלא שצרכ מלמלאכתו כדי ללמד את העולם והאדם לצרכ ולנוח.
העולם לפני מנוחת ה', היה חסר מנוחה זאת אומרת לא היה דבר כזה מנוחה, בא

ידע מצמיח תנוך

ה' וקרא את המנוחה בריאה חדשה ENN (ובאמת בשבת יש ברכה מיוחדת ואף אנו מתפללים על כך בשבת עצמה בתפילות. נראה זאת במקור מס' 4)

3. בראשית פרק ב, א-ג

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם :

ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה :

ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות :

רש"י שם : מה היה העולם חסר? מנוחה, באת שבת באת מנוחה, כלתה ונגמרה המלאכה.

4. סדור תפלה - נוסח ספרדי - סדר תפלת ערבית של שבת

ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג. עם מקדשי שביעי. כלם ישבעו ויתענגו מטובך. והשביעי

רצית בו וקדשתו. חמדת ימים אותו קראת. זכר למעשה בראשית :

אלוקינו ואלוקי אבותינו. רצה נא במנוחתנו. קדשנו במצותיך שים חלקנו בתורתך שבענו מטובך.

שפח נפשנו בישועתך. וטהר לבנו לעבדך באמת. והנחילנו ה' אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך.

וינוחו בה כל ישראל מקדשי שמך. ברוך אתה ה', מקדש השבת :

בקטע תפילה זה מתוארת מחתם של ישראל מהמנוחה, ביטוי יש בו מציון הכרת

הטוב לה'. לאחר מכן אלכור אחת הסיבות למנוחתנו בשבת והיא שצ"י זה אנו

מצידים על בריאת הצולט ואז יש שוב את הבקשה שה' יקבל את מנוחתנו. לכאורה

מה יש לבקש? ייתכן לומר שלא די במנוחה בשבת אלא בברכת ה' בכך, זו אותה

ברכה שדיברנו עליה שיש בשבת ויש להבין מכך שאנו מתפללים עליה שאינה מובנת

מאליה.

5. שמות פרק כג, י-יא

ושש שנים תזרע את ארצך ואספת את תבואתה :

והשביעת תשמטנה ונטשתה...

6. ויקרא פרק כה, ד-ה

ובשנה השביעת שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה' שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר :

את ספח קצירך לא תקצור ואת ענבי נזירך לא תבצר שנת שבתון יהיה לארץ :

מקור נוסף שמלמד על אותו צניין.

מקור זה יש ציווי לאדם יש לו שדה להפסיק לעבוד בה, לאחר שיש שנים למען שנה

שלמה. האדם נח וכן האדמה. כאן מדובר בסוג מנוחה ארוך יותר ולאחר תקופת

זמן ממושכת יותר.